

DEBATT:

Från translanguaging till korssspråkande

Idén om translanguaging har mycket att tillföra diskussioner om undervisning för flerspråkiga elever. Det menar Aina Bigestans, Annelie Drewsen och Björn Kindenberg och föreslår *korssspråkande* som motsvarande svensk term.

Text: Aina Bigestans/Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Annelie Drewsen/lärare i svenska som andraspråk och frilansjournalist och Björn Kindenberg/Nationellt centrum för svenska som andraspråk

På Symposium 2015 föreläste Ofelia García, professor vid City University of New York i USA, om *translanguaging* för 900 svenska åhörare, varav de flesta var lärare i svenska som andraspråk. För många blev föreläsningen en ögonöppnare för hur flerspråkighet verkligen kan fungera som en resurs i elevernas lärande om lärare medvetet och strategiskt låter eleverna använda sig av alla sina språkliga resurser i skolarbetet.

Därför behövs en svensk term

Även om *translanguaging* inte var okänt tidigare hoppas vi att Garcías idéer kommer att få genomslag i det pedagogiska utvecklingsarbetet i svenska skolor. Sannolikt kommer lärare i svenska som andraspråk att gå i bräschen för detta arbete, för att på sikt inspirera sina kollegor som undervisar i andra ämnen, som när Pauline Gibbons böcker om genrepedagogiskt arbets-

sätt, stöttning och kognitivt utmanande undervisning slog igenom.

Vi tycker att ett svenskt begrepp behövs och föreslår *korssspråkande*. I denna artikel vill vi ge några argument för varför det är ett adekvat svenskt ord samt uppmana svenska lärare, språkvetare och forskare att börja använda begreppet korssspråkande.

I ett inledande skede kan man behöva alternera mellan termerna *translanguaging* och *korssspråkande*, på samma sätt som *scaffolding* och *stöttning* användes parallellt i samband med att begreppet introducerades. En svensk term är dock viktigt på sikt för att en precis kommunikation ska vara möjlig mellan lärare och forskare. Dessutom finns språkdemokratiska skäl för en översättning. Institutet för språk och folkminne betonar på sin webbplats att en svensk terminologi är nödvändig ”så att fackmän kan förmedla kunskaper om sitt ämne till samhället

Foto: Fluss (Own work) [CC BY-SA 3.0] via Wikimedia Commons

utanför”. Därtill är det ”en förutsättning för att svenska ska kunna användas på samhällets alla områden.”

Ytterligare en vinst med att införa en svensk term är att den lättare passar in i det svenska språkets struktur, till exempel *kors-språkandet* i bestämd form eller verbet att *korsspråka*. Dessutom är det lättare att stava och uttala *korsspråkande* än *translanguaging*.

Vad är korsspråkande?

Ofelia García (2011) ger en koncis beskrivning av *korsspråkande* och tydliggör att ”translanguaging refers to the *language practices of bilingual people*”, vilket inte är synonymt med kodväxling. I fyra punkter (2011:1) sammanfattar hon begreppets innebörd:

- 1 Translanguaging challenges monolingual assumptions that permeate current language education policy and instead treats bilingual discourse as the norm.
- 2 Translanguaging refers to pedagogical practices that use bilingualism as resource, rather than ignore it or perceive it as a problem.
- 3 Translanguaging goes beyond traditional notions of bilingualism and second language teaching and learning.
- 4 Translanguaging describes the practices of all students and educators who use bilingualism as a resource.

Att röra sig kors och tvärs genom sina språk

Om vi går tillbaka till det latinska ursprunget för ordet *trans* hittar vi *trare-*, som betyder *att korsa* (Wikipedia). Att korsa är just att röra sig över eller genom något. Korsspråkande handlar om att överbrygga eller röra sig över till andra områden för att skapa förståelse. Att använda sig av alla sina språkliga resurser för att tänka, förstå och gemensamt skapa innebörder.

Korsspråkande står för att människor gemensamt och i sitt tänkande rör sig över ett språkligt landskap som inte behöver knytas till bara ”ett språk”. En bild för detta skulle också kunna vara att se människans språkande som en del av en större helhet, liknande ett hav. På samma sätt som olika delar av ett hav ändå är en del av hela havet, så är olika språk samtidigt också en del av en större helhet, inte isolerade öar. Den större helheten är här den övergripande förmågan att kommunicera och göra sig förstådd, som alla språk bygger på.

Intressant nog har prefixet *trans-* en betydelse som också stämmer in på detta att röra sig mellan delar av en större helhet, i ord som *transatlantisk* och *transsibirisk*. Försvenskningen *kors-* fungerar väl för detta. På samma sätt som vi talar om att *korsa gatan* eller *korsa Atlanten*, så innebär korsspråkande att vi rör oss över en helhet av språkande. Språkande är ett pågående, aktivt och kommunikativt handlande, vilket också stämmer med grundsynen i translanguaging; språk är något dynamiskt, något vi gör, inte något statiskt som vi kan förhålla oss till utan att samtidigt använda det.

Som García framhöll i sin föreläsning på Symposium 2015 är det aktiva språkandet som att färdas över alla de språkliga resurser som står till buds, något som faktiskt beskriver vad lärare och elever i praktiken gör i det flerspråkiga klassrummet. Lärares uppgift är ju inte att begränsa det språkliga landskapet för eleven, utan snarare att utvidga det.

Genom att ta fasta på teorierna bakom begreppet korsspråkande kan vi förstå kommunikationen i det flerspråkiga klass-

rummet på ett nytt sätt. Det förekommer att lärare klagat på att elever ”blandar” språk och ser det som att de brister i språkbekänning på något av språket. I stället för att se ”språkblandning” som något elever tar till i brist på bättre, lyfter García fram att denna blandning av språk kan ses som en tillgång, något som främjar den underliggande kärnan i språk: kommunikation, meningsskapande och förståelse. Man kan alltså se det som att elever rör sig över sin språkliga repertoar i sin strävan att uttrycka sina tankar. Vad lärare och elever gör är med andra ord gemensamt försöka skapa nya betydelser och där språklärares uppgift är att inte begränsa, utan utvidga den flerspråkiga elevens repertoar.

Språk som handling och kommunikativ process

García skriver att ”language is action and practice, and not a simple system of structures and discrete sets of skills. That’s why translanguaging uses an -ing form”. Med andra ord är språk något man gör, ungefär som *walking*, *running* eller *interacting*. När man ”talar ett språk” agerar man eller tar sig fram på ett visst sätt. Huruvida man väljer att åla, hasa, smyga eller gå på styltor beror bland annat på terrängen. På samma sätt som vi anpassar våra rörelser och aktiverar olika muskler beroende på sammanhanget aktiverar vi våra språkliga resurser på olika sätt beroende på vem vi pratar med, vad vi vill säga och situationen vi befinner oss i. För att i samtalet kunna uttrycka allt man vill säga och också bli förstådd behöver olika slags resurser och strategier användas. Detta är inte något man i första hand gör som individ. Korsspråkande står för att i samtal och andra språkliga aktiviteter göra bruk av de språkliga resurser som står till buds och skapa de betydelser som behövs för att uttrycka och skapa meningsfullhet. Språkande i stället för språk blir en viktig del i tanken om språk som handling och vad vi gör när vi lär oss nya språk. Därför är det naturligt att *-språkande* ingår i det svenska begreppet.

I förlängningen upphäver termen korsspråkande synen på språk som separata enheter. Till och med begreppet *flerspråkighet* blir missvisande om vi med det menar att en individ i hjärnan har en uppsättning parallella system. Vad elever gör när de lär sig nya ”språk” som till exempel svenska, är snarare att de i kommunikation med omgivningen utvidgar sina språkliga resurser. De förändrar alltså sig själva – och dem som de möter, till exempel sina lärare. Tillsammans utvecklar de nya sätt att tala, förstå, tänka om och påverka den värld som de lever i. Ett korsspråkande i och om ämnet svenska som andraspråk kan alltså leda oss ut på en spännande utveckling av undervisningen!

Referenser:

Celic, Christina & Seltzer, Kate (2011) *Translanguaging: A CUNY-NYSIEB Guide for Educators*. CUNY-NYS Initiative on Emergent Bilinguals.

García, Ofelia (2011) *Theorizing Translanguaging for Educators*. I: Celic, Christina & Seltzer, Kate. *Translanguaging: A CUNY-NYSIEB Guide for Educators*. CUNY-NYS Initiative on Emergent Bilinguals.

Linell, Per (2011) *Samtalskulturer. Kommunikativa verksamhetstyper i samhället*. Linköping: Linköpings universitet

Wikipedia <https://sv.wikipedia.org/wiki/Trans>

Institutet för språk och folkminne <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/terminologi.html>